

فصلنامه علمی پژوهشی دانش سرمایه‌گذاری
دوره ۱۲ / شماره ۳ (پیاپی ۴۷) / پائیز ۱۴۰۲
صفحه ۴۵۷ تا ۴۸۰

ارایه مدل مناسب برای تاب‌آوری مالی کسب‌وکار کارآفرینانه با رویکرد مدیریت ریسک

مهدی امینی

گروه کارآفرینی، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران
Mehdi.amini2013@yahoo.com

فریدون رهنمای رودپشتی

استاد تمام بازنشسته دانشگاه، موسس و رئیس مرکز پژوهشی مهندسی مالی و سرمایه‌گذاری بازار ساز
Rahnama.roodposhti@gmail.com

حبیب امیر بیکی لنگرودی

استادیار گروه حسابداری، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران
Amirbeyki@yahoo.com

علی بدیع زاده

استادیار گروه مدیریت، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران
A.badizadeh@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۹/۳۰ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۰/۲۱

چکیده

تحقیق حاضر ارائه مدل قابل اجرا و مناسب برای تاب‌آوری مالی کسب‌وکارهای کارآفرینانه با رویکرد مدیریت ریسک می‌باشد. این پژوهش به منظور ایجاد مدلی برای دستیابی و ایجاد بسترهای لازم در جهت ایجاد فرهنگ تاب‌آوری مالی در جهت سوق دادن آن‌ها برای مدیریت ریسک کسب‌وکارهای کارآفرینانه می‌باشد. تاب‌آوری مالی به دنبال کاهش احتمال شکست یا کاهش زیان‌ها و ریسکهای مالی قبل و بعد از وقوع تکانهای اقتصادی و محیطی است. متدولوژی مورد نظر در این پژوهش کیفی است. که در آن از روش گردن‌دثوری داده بنیاد استفاده شده است. که با استفاده از نظرات خبرگان موضوع و مصاحبه با ۱۰ نفر از خبرگان در این حوزه و با استفاده از روش گلوله برفی تا رسیدن به مرحله اشباع نظری در جهت شناسایی عوامل اثرگذار در تدوین الگو و مدل مورد نظر پژوهش با استفاده از کد گذارهای باز، محوری و انتخابی پرداخته شده است. نتایج حاصل از این پژوهش در پایان منجر به ارائه الگویی برای تاب‌آوری مالی در کسب‌وکارهای کارآفرینانه می‌شود که در جهت تاب‌آوری مالی و مدیریت ریسک در کسب‌وکارهای کارآفرینانه و همچنین مدل مفهومی پژوهش تدوین و ارائه گردیده است. از نتایج حاصل از پژوهش جاری اهم فعالیت در بخش‌های از قبیل طراحی مکانیزم‌های کشف و خلق تاب‌آوری مالی کسب‌وکارهای کارآفرینانه؛ طراحی مجدد فرآیندهای تاب‌آوری مالی؛ ایجاد فرآیندهای خلاقیت نوآوری در تاب‌آوری

مالی؛ ایجاد فرهنگ استفاده از فنآوری‌های جدید و تمایل به نوآوری در اجرای تاب‌آوری مالی، در جهت تاب‌آوری مالی می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: ارائه الگو، تاب‌آوری مالی، کسب‌وکارهای کارآفرینانه، مدیریت ریسک، روش کیفی.

۱- مقدمه

هدف اولیه تاب‌آوری مالی ایجاد شرکت‌هایی توانمند که بتوانند با توان اقتصادی و مالی خود بازده اقتصادی قابل توجهی را به ارمغان آورند و در مواقع بحرانی و شکست‌های احتمالی، خود را نجات دهند. انجام فعالیت‌های کسب‌وکارهای کارآفرینی و کارآفرینانه در هر کشوری موجب شکوفایی و رشد اقتصادی آن کشور خواهد شد و برای پی بردن به این موضوع می‌توان به شرایط اقتصادی کشورهای توسعه یافته توجه کرد. شمول مالی به یک اولویت و سیاست تبدیل شده است. برای بسیاری از کشورها، این به معنای تمرکز بر ارائه و جنبه‌های عملی محصولات و خدمات مالی است. درک بهتر تاب‌آوری مالی برای افراد: چگونه آنها از رویدادهای نامطلوب مالی و منابع و حمایت‌هایی که از آنها استفاده می‌کنند، پیش می‌روند. می‌تواند به تعیین منابعی که می‌تواند و باید برای کمک به مردم برای مقابله با ناملایمات مالی، کمک به توسعه سیاست‌های موثر و در نهایت بهبود رفاه مالی سرمایه‌گذاری شود، کمک کند. تصمیمات چندجانبه در عرصه‌های متفاوت (اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و محیطی) سازمان و در مقیاس مختلف (داخلی، محلی، استانی، ملی و جهانی)، تأثیری متقابل بر یکدیگر گذاشته‌اند و یک مدیری بایستی بتوانند با مدیریت ریسک صحیح پروژه‌های خود و نحوه برخورد با آن‌ها این مهم را رغم بزنند، درنهایت، بر آسیب‌پذیری‌هایی که در این شرایط بوجود می‌آید رفتار و تصمیم بهینه اعمال گردد. تصمیمات بحرانی و فرصت‌های سیاسی می‌توانند موجب کاهش یا افزایش احتمال وقوع خطرات شوند که البته برای این کار، به شناسایی و بررسی دقیق ریسک‌ها در شرایط آسیب‌پذیری نیاز است. سیاست و عمل، هر دو ماهیت سازوکارهای کاهش خطرات هستند، چرا که در کسب و کارهای امروزی باید هوشیار و سازگار با حوادث غیرمترقبه مانند بحرانهای داخلی و خارجی باشند که سبب ایجاد عدم اطمینان در نیروی کار، منابع در دسترس، روابط کاری آنها می‌شود و بلافاصله عملکرد و بقاء آنها را تهدید می‌کند. مساله‌ای که کسب و کارهای مالی در شرایط آشفته امروزی بطور جدی با آن مواجه هستند، آماده‌سازی برای مقابله با بحران‌ها و مشکلات آن و تلاش برای حفظ و ابقا در بازار کالا و خدمات است (ری مارتی و همکاران، ۲۰۱۵). امروزه علاقه رو به رشدی در توسعه تاب‌آوری شرکت‌ها مطرح است که شامل برنامه‌ریزی در مقابل بحران می‌باشد و قابلیت‌هایی به شرکت‌ها می‌دهد که می‌تواند با وجود شرایط نامطلوب به حیات خود ادامه دهد و رشد کند (هاتن و همکاران، ۲۰۱۲). بخش مالی و بانکی یکی از بخشهای مهم اقتصاد هر کشور است و وقوع بحران در آن می‌تواند اثرات مخربی بر سایر بخشهای اقتصادی کشور داشته باشد. ذات حرفه مدیریت مالی به علت ویژگیهای خاص خود همواره مستعد دریافت بی‌ثباتی، ریسک‌ها و درجات بالاتر، بحران‌ها میباشد (پناهی و همکاران، ۲۰۱۸). نقش مدیران مالی و موسسات مالی در تجهیز و تخصیص منابع مالی بسیار حائز اهمیت می‌باشد. این امر در خصوص اقتصاد بانک محور ایران بیش از پیش نمود

پیدا می‌کند. در این خصوص، سیستم مالی توسعه یافته علاوه بر وظایف خود، باید از استحکام بالا نیز برخوردار بوده و توان مقابله با شوک‌های مختلف داخلی و خارجی را داشته باشد (جهانگرد و همکاران، ۲۰۱۷). بنابراین، صحت و سلامت عملکرد نظام بانکی برای حفظ ثبات اقتصاد جامعه از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است (پناهی و همکاران، ۲۰۱۸). از طرفی، فقدان زیرساخت‌های قانونی و الزامات نهادی مناسب در زمینه ارزیابی سلامت بانک‌ها و رتبه‌بندی آنها، سبب شده است، وضعیت سلامت مالی سیستم بانکی کشور تا حدودی غیرشفاف و مبهم باشد. ارزیابی‌های موجود از سلامت شبکه بانکی کشور، بیانگر وضعیت نامناسب بانک‌ها از منظر سلامت است (خسروی و همکاران، ۱۳۹۸). مدیریت تداوم کسب و کار یکی از جدیدترین چارچوب‌های مدیریت ریسک است، که سازمانها را قادر می‌سازد تا با رفع خطرات شناخته شده خود تواناییهای خود را بهبود بخشند. تمرکز سیستم مدیریت تداوم کسب و کار بر حفظ و تداوم فعالیت‌های کلیدی و شاخص‌های موفقیت سازمان، پس از وقوع بحران تا بازگردانی سازمان به وضعیت نرمال است. برنامه‌ریزی تداوم کسب و کار مستندی است، که به طور تفصیلی به بیان چگونگی تداوم فعالیت‌های کلیدی سازمانی (حتی در مکان جایگزین) در حین و پس از وقوع بحران می‌پردازد. سازمانهای تاب‌آور در زمان‌هایی که کسب و کار در شرایط عادی قرار دارد، قدرت رقابتی بیشتری دارند. اگرچه در ایران در خصوص ادبیات تاب‌آوری مالی تحقیقات متعددی انجام شده است اما تا کنون تحقیق جامعی در مورد ارائه الگوی تاب‌آوری مالی کسب و کارهای کارآفرینانه با رویکرد مدیریت ریسک انجام نشده است، بنابراین هدف پژوهش پیش رو ارائه الگوی تاب‌آوری مالی کسب و کارهای کارآفرینانه با رویکرد مدیریت ریسک می‌باشد. اما نکته اصلی این است که فرآیند تاب‌آوری مالی کسب و کارهای کارآفرینانه چگونه انجام شود تا اثربخشی لازم را داشته باشد؟ چگونه می‌توان ریسک‌های ناشی از تاب‌آوری مالی کسب و کارهای کارآفرینانه را مدیریت کرد؟ و چه عواملی بر فرآیند تاب‌آوری مالی کسب و کارهای کارآفرینانه مؤثر هستند؟

ادبیات پژوهش

در حال حاضر اکثریت جوامع، سازمان‌ها و افراد در شرایط محیطی متنوع و در حال تغییر قرار دارند. این محیط‌ها علیرغم اینکه می‌توانند فرصت‌های قابل توجهی برای موفقیت و رشد سازمان‌ها را فراهم نماید، می‌توانند تهدیدات و چالش‌های مهمی را نیز ایجاد نماید. انواع رویدادها مانند خطرات طبیعی، ناآرامی‌های سیاسی، بی‌ثباتی‌های اقتصادی و خطاهای انسانی می‌توانند به شدت به عملکرد سازمانی تهدید جدی وارد گردانند. در نتیجه برای غلبه بر این رویدادهای پیچیده و مخرب نیاز به توسعه تاب‌آوری در سیستم‌های سازمانی و زیربنایی برجسته می‌شود. سؤالی که به ذهن می‌رسد این است که چرا بعضی از سازمان‌ها با وجود این حوادث، همچنان به قوت خود باقی مانده‌اند و مسیر رو به رشد خود را ادامه می‌دهند و بعضی دیگر در چنین شرایط یکسانی قادر به رویارویی با مخاطرات محیطی نبوده و محکوم به شکست می‌شوند؟ راز موفقیت و وجه تمایز اینگونه سازمان‌ها در چیست؟ ضرورت دستیابی به حفظ بقا و موفقیت پایدار موجب آن شده است که بسیاری از سازمانها در اولویت‌های کسب و کار تجدید نظر کرده و تمرکز خود را بر انطباق با تغییرات کسب و کار و پاسخگویی مناسب به الزام‌های محیطی ایجاد

شده قرار دهند. به منظور رسیدن به این مهم مفهوم نوینی با عنوان تاب‌آوری سازمانی به علم مدیریت ورود پیدا کرده است. تاب‌آوری به ظرفیت یک شرکت به منظور زنده ماندن، انطباق و رشد در برابر تغییرات اطلاق می‌شود. یکی از مهمترین راهکارهای تداوم کسب‌وکار در زمان بحران، ایجاد تاب‌آوری به منظور مواجهه با تغییرات و تهدیدات محیطی است. تاب‌آوری ابزاری است که می‌تواند منجر به مزیت رقابتی سازمانها شده و بقای آنها را در برابر بحرانها تقویت گرداند (صالحی ابرقویی و همکاران، ۱۳۹۷). آنگون و باتز (۲۰۱۵)، تاب‌آوری را ظرفیت بهبود از یک شوک یا مقاومت در برابر اثرات شوک تعریف می‌کنند. مفهوم تاب‌آوری در مقابل شوک‌ها و فاجعه‌ها، در ادامه مفاهیم بازیابی، زمان بازیابی و هزینه‌های بازیابی عنوان شده است (آنارلی و نونینو، ۲۰۱۶).

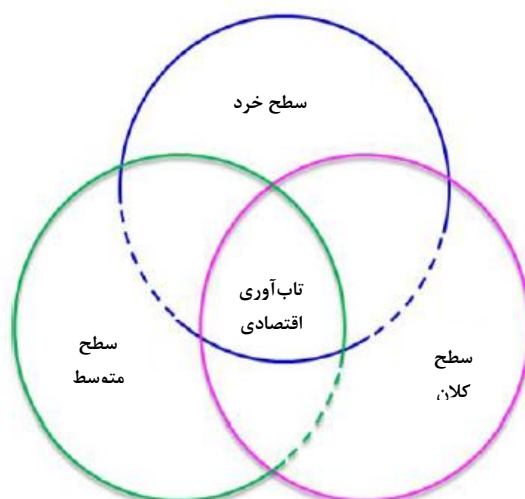
تاب‌آوری کسب‌وکار به عنوان توانایی می‌باشد که در پیش‌بینی، اجتناب و تعدیل مثبت در برابر اختلالات و تغییرات محیطی تعریف می‌شود. این توانایی ترکیبی از ظرفیت‌های لازم برای بازگرداندن کارایی پس از اختلال و ایجاد قابلیت‌های لازم قبل از پاسخ به بحران است. بنابراین انعطاف‌پذیری و سازگاری برای همه کسب‌وکارها به یک ضرورت مهم در محیط سریعاً متغیر امروزی تبدیل شده، و نیاز به ایجاد نگرشی قوی نسبت به آن برای همه کسب و کارها شدیداً احساس می‌شود.

سطوح مختلف تاب‌آوری

رز و کرازمن (۲۰۱۳) معیارهای عملیاتی از تاب‌آوری را در دو دسته بیان کردند. تاب‌آوری اقتصادی استاتیک مستقیم (DSER) به سطح شرکت یا صنعت انفرادی (سطح خرد و متوسط) اشاره دارد و مطابق با آنچه اقتصاددانان از آن به‌عنوان تجزیه و تحلیل «تبادل جزئی» یا عملکرد یک بنگاه اقتصادی یا خانوار یاد می‌کنند، می‌باشد. تاب‌آوری اقتصادی استاتیک کامل (TSER) به اقتصاد به‌عنوان یک کل (سطح کلان) اشاره دارد و در حالت ایده‌آل با آنچه از آن به‌عنوان تحلیل «تبادل عمومی» یاد می‌شود که شامل تمام تعاملات قیمت و مقدار در اقتصاد است، مطابقت دارد.

پژوهشگران در خصوص تاب‌آوری با سه مشکل روبرو هستند. در سطح مفهومی، نیاز به شناسایی اقدامات تاب‌آوری وجود دارد، از جمله اقداماتی که به نظر می‌رسد هنجارهای ثابت مانند رفتار عقلانی را نقض می‌کنند. در سطح عملیاتی، ممکن است مدل‌سازی رفتار فردی، گروهی و جامعه در یک چارچوب واحد دشوار باشد. در سطح تجربی، جمع‌آوری داده‌ها در مورد انعطاف‌پذیری برای تعیین مدل‌ها به ویژه دشوار است (رز، ۲۰۰۴) در نهایت، رز (۲۰۱۷) تاب‌آوری را در سه سطح بیان می‌کند:

- اقتصاد خرد (مشاغل انفرادی یا خانگی)
- اقتصاد متوسط (صنعت یا بازار انفرادی)
- اقتصاد کلان (ترکیبی از تمام نهادهای اقتصادی)

شکل ۱: تاب‌آوری کسب‌وکار براساس سطوح مختلف (اسکولودیس و همکاران، ۲۰۲۰)

مارتین و سونلی (۲۰۱۳) معتقدند تاب‌آوری در سطح اقتصاد کلان نه تنها تابعی از اقداماتی تاب‌آور در سطح خرد (مشاغل انفرادی) است؛ بلکه تحت تأثیر اقدامات انجام شده توسط همه شرکت‌ها و بازارها (در سطح متوسط) از جمله تعامل آن‌ها می‌باشد.

جدول شماره ۱: تعاریف تاب‌آوری

ردیف	تعریف	رویکرد	محقق	سال
۱	تاب‌آوری استراتژیک: توانایی ایجاد مدل کسب و کار و استراتژی‌های مقاوم هنگام وقوع رویدادهای ناگهانی	رویکرد توسعه‌ای: انطباق‌پذیری، کارکرد مثبت، شایسته	Hamel and Välikangas	۲۰۰۳
۲	ظرفیت تاب‌آوری: ترکیب منحصر به فردی از ویژگی‌های شناختی، رفتاری و ضمنی که ارتقا دهنده توانایی شرکت برای درک موقعیت جاری و توسعه پاسخی سفارشی	رویکرد توسعه‌ای: انطباق‌پذیری، کارکرد مثبت، شایسته	Lengnick-Hall and Beck	۲۰۱۱
۳	تاب‌آوری به حفظ انطباق‌پذیری و سازگاری در شرایط چالش برانگیز اشاره دارد	رویکرد توسعه‌ای: انطباق‌پذیری، کارکرد مثبت، شایسته	Sutcliffe and Vogus	۲۰۰۳
۴	اشکال تاب‌آوری عبارتند از: اجتناب از پیش‌بینی کردن، استقامت ورزیدن، انطباق‌پذیری (پیکربندی مجدد)، شکل بهسازی (استقرار مجدد).	به عنوان رویکرد توسعه‌ای اصول برتر: انطباق‌پذیری، کارکرد مثبت،	Madni/Madni and Jackson	۲۰/۲۰۰۹ ۰۷

ردیف	تعریف	رویکرد	محقق	سال
	چشم انداز سیستم تاب‌آور: محیط عملیاتی، کشف کردن/یادگرفتن، انطباق دادن/عمل کردن؛ چارچوب مفهومی مهندسی تاب‌آوری: سیستم تاب‌آور تحت تاثیر شکست قرار میگیرد، توانمندی‌های توسط ویژگی‌های سیستم، مرتبط با روش‌های سنجش و اندازه‌گیری	شایسته، توانایی استقامت کردن، توانای بهسازی		
۵	توانایی تجدیدسازی خود در طول زمان از طریق نوآوری	رویکرد توسعه‌ای: انطباق‌پذیری، کارکرد مثبت، شایسته	Reinmoeller and Baardwijk	۲۰۰۵

خصیصه‌های تاب‌آوری

پذیرش تاب‌آوری بنگاه دال بر ایجاد واحدی جدید یا در نظر گرفتن تاب‌آوری به عنوان کارکردی دیگر در کسب و کار نیست. تفکر تاب‌آوری باید به صورت یکپارچه در تمام فرایندهای کسب‌وکار نهادینه شود. هر یک از خصیصه‌های تاب‌آوری که در ادامه بیان می‌شود، می‌تواند مورد بهره‌برداری قرار گیرد تا تاب‌آوری فرایندهای خاص کسب‌وکار را بهبود بخشد.

انطباق‌پذیری

به معنای ظرفیت کسب و کار برای تطبیق یا دگرگونی در واکنش به تغییر شرایط است. انجام این کار شاید مستلزم اصلاح ساختار یا کارکرد کسب و کار به دلیل تغییرات واقعی یا نوسانات مورد انتظار در قیمت‌ها، تضاضای بازار، فشارهای رقابتی یا سایر روندها در محیط کسب و کار باشد. چارچوب زمانی که طی آن تطبیق رخ می‌دهد بسیار متفاوت است از چند دقیقه تا چند دهه. بعضی از مولفان ترجیح می‌دهند که بین به مثابه پاسخ به شوک‌های ناگهانی و انطباق‌پذیری به عنوان تکامل در طول زمان تفاوت قائل شوند. برخی دیگر انطباق‌پذیری را ظرفیت حفظ سیستم موجود در مقابل دگرگونی‌پذیری یا قابلیت تغییر شکل به مثابه ظرفیت تغییر سیستم به طور اساسی در نظر می‌گیرند.

انسجام

انسجام را می‌توان وجود نیروهای متحد‌کننده یا پیوند‌هایی در نظر گرفت که موجب تداوم کسب و کار می‌شوند. فرهنگ سازمانی متمایز و هویت سازمانی، که مورد حمایت اصول و ارزش‌های قوی هستند، نمونه‌هایی از این نیروهاست. غرور و وفاداری کارکنان از نشانه‌های شرکت‌های منسجم است و احتمالاً چنین کارکنانی برای حمایت از شرکت فداکاری‌های شخصی می‌کنند و اقداماتی غیر معمول و فراتر از وظیفه انجام می‌دهند. معمولاً مشخصه شرکت‌های منسجم رهبران قدرتمند و چشم‌انداز‌گرایی است که الهام بخش کارکنان و دیگر ذینفعان هستند. این شرکت‌ها با عبور از فراز و نشیب‌ها ثبات را عینیت می‌بخشند و اگر به اندازه کافی انطباق‌پذیر باشند می‌توانند به عمری طولانی دست یابند.

کارایی: عبارت است از ظرفیت انجام موثر امور با مصرف منابع در حد متوسط یا نسبتاً کم. شرکت هایی که از منابع با دقت و خردمندانه استفاده می کنند قادر به افزایش بهره‌وری خود هستند و هنگام کمبود منابع یا افزایش قیمت‌ها بهتر از شرکت‌های دیگر عمل می کنند.

تنوع

به معنای وجود سبک‌ها و استعدادهای متعددی است که نوآوری را در پاسخ به تغییر شرایط امکان‌پذیر می - سازند(فیکسل، ۲۰۰۷).

تاب‌آوری در فرایندهای کسب‌وکار

در هر یک از فرایندهای کسب و کار، انطباق پذیری، انسجام، کارایی و تنوع می‌تواند معیارهای سنتی عملکرد را کامل کند، زیرا آن‌ها شاخص‌های آتی نگر هستند و خصیصه‌های اساسی کسب و کار را منعکس می‌کنند که به سودآوری و پایداری می‌انجامد(فیکسل، ۲۰۰۷).

در مدیریت زنجیره تامین

تاب‌آوری عملیاتی با پرزاده ساختن و ایجاد کردن جایگزین‌های انعطاف‌پذیر بهبود می‌یابد. تاب‌آوری راهبردی با تشویق نوآوری و ایجاد اتصال به اطلاعات افزایش می‌یابد.

در مدیریت زیست محیطی

سلامت و ایمنی (EHS) تلاش‌های کنش‌گرایانه به منظور ایجاد فناوری‌های جدید برای حفاظت از منابع و حذف مواد زائد در کاهش هزینه‌ها، جلوگیری از بار مالی نظارتی و برقراری اعتماد میان ذینفعان اصلی نقش دارند.

در مدیریت منابع انسانی

رضایت و رشد کارکنان پیش‌نیازهای اصلی بهره‌وری بنگاه و یادگیری مستمر هستند. برای مثال، واتسون و ایات، با مطالعه در مورد ۴۰۵ شرکت دولتی دریافت که نیروی کار به خوبی مدیریت شده می‌تواند تا ۳۰ درصد به ارزش بازار شرکت بیفزاید. با این حال، در برخی موارد محرک‌های تاب‌آوری ممکن است با هم در تعارض باشند؛ برای مثال، تقویت انسجام فرهنگی شاید تنوع دیدگاه‌ها و الگوهای کسب و کار را کاهش دهد.

در توسعه محصول و خدمات

تاب‌آوری راهبردی از طریق فرایند نوآوری به دست می‌آید که بر خلق ارزش برای تمام ذینفعان تاکید می‌کند: افزایش نسبت ارزش مشتری به کل هزینه مالکیت، کاهش زمان چرخه توسعه و استقرار (در نتیجه افزایش سهم بازار و سودآوری)، امکان پذیر ساختن انطباق محصول به واسطه توسعه‌ها و پیکر بندی‌های متعدد و تقویت هویت و شهرت و اعتبار شرکت.

در مدیریت دارایی سرمایه‌ای

تاب‌آوری با بهبود بهره‌برداری از دارایی برای دستیابی به عملیات ناب‌تر، توسعه منابع انعطاف‌پذیر، متنوع‌سازی سبد فناوری‌های موجود و هماهنگ کردن استقرار دارایی در سراسر شرکت افزایش می‌یابد.

در مدیریت فناوری اطلاعات

تاب‌آوری با اقداماتی همچون فراهم ساختن افزونگی‌ها و سیستم‌های پشتیبان برای حفظ ارتباطات ضروری، جلوگیری از نابودی اطلاعات ارزشمند و پیشگیری از ورود غیر مجاز به سیستم قابل حصول است.

در مدیریت ارتباط با مشتری

تاب‌آوری به معنای نزدیک شدن به مشتری از طریق خدمات پشتیبانی کارآمد و اتحادهای راهبردی، حس کردن تغییرات در حال ظهور در بازار و انعطاف پذیر بودن در متناسب سازی راهکارهای مربوط به مشتریان است.

در مدیریت امور خارجی

تاب‌آوری با بهره برداری از منابع خارجی و مشارکت‌ها، کاویدن سناریوهای تغییر خارجی و آمادگی برای آنها، گفتگوی آزاد با گروه‌های مختلف ذینفع و تاکید بر مسئولیت اجتماعی و شهروندی سازمانی افزایش می‌یابد.

اهداف و ضرورت توجه به مهندسی مالی در تاب‌آوری کسب و کار فناورانه

از مهمترین اهداف و ضرورت توجه به مهندسی مالی می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- پیچیدگی و چالشی شدن تصمیمات و فرآیندهای مالی به تبع پیچیدگی و چالشی شدن کسب و کار.
  - افزایش نیاز به روشهای کمی در حوزه مالی به دلیل موضوعاتی که در این حوزه مورد بحث قرار گرفته که بدان جنبه علمی بخشیده است و دانش مالی را ضرورت بخشید.
  - نیاز به این ابزار با توجه به تغییر شیوه‌های کسب و کار نظیر خصوصی سازی و امثالهم.
  - نیاز سرمایه‌گذاران جهت استفاده بهینه از سرمایه خویش و همچنین مدیران جهت حداکثر کردن ثروت سرمایه‌گذاران که نیاز به ابزارهای منسجم، پویا و عملی و در عین حال قابل اعتماد برای تصمیم‌گیری دارند.
  - نوسانات قیمت علی‌الخصوص در کشور ما، موجب شده است که تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان درصدد برآیند که با استفاده از ابزارهای ریاضی برآوردهای مالی را پیش‌بینی نمایند تا بتوانند در جایگاه بهتری از بحران اقتصادی قرار گیرند.
  - موضوع تأثیرات بازارهای جهانی غیر بازارهای داخلی و متغیر ساختن قیمت‌ها و ارزش پولی و جهانی شدن اقتصاد، موجب گردید که مهندسی مالی به عنوان یک تخصص جهانی که کمک می‌نماید، ریسک ناشی از تمام نوسانات را کنترل نماید. به عبارتی اهمیت ریسک و توجه به آن در جهت افزایش بازده از دیگر دلایل توجه به این ابزار شده است.
  - توسعه مدیریت مالی به عنوان دانش جهت حل مسائل مرتبط با این حوزه موجب گردید که ابزارهای حل مسئله نیز توسعه پیدا کند که مهندس مالی از جمله آنها است.
  - تنوع و پیچیدگی بازارهای مالی (پول و سرمایه) و جهانی شدن این بازار، با توجه به اهمیت نقش بازارهای مالی در جهت دستیابی به توسعه پایدار (رودپشتی، ۱۳۹۹).
- به طور کلی فرض اولیه مهندسی مالی، مهندسی است. پایه و اساس دانش مهندسی مالی، اقتصاد مالی یا کاربرد اصول اقتصاد در پویایی بازار اوراق بهادار، به خصوص طراحی، قیمت‌گذاری و مدیریت ریسک قراردادهای مالی است.

پایه و اساس دانش مهندسی مالی، اقتصاد مالی یا کاربرد اصول اقتصاد در پویایی بورس اوراق بهادار به خصوص طراحی، قیمت گذاری و مدیریت ریسک قراردادهای مالی است. با توسعه و پیچیدگی و تنوع در کسب و کار، کارکرد مهندسی مالی، بسیار متنوع شده است. زیرا فرآیندهای مالی در کسب و کار پیچیده و متنوع شده است. سرآمدی کسب و کار و تعالی سازمانی، اهداف اساسی بنگاههای اقتصادی در عرصه رقابت در تجارت است. لذا حل مسائل پیچیده و پیش بینی آینده ای که منجر به تعالی سازمانی گردد و این امر در گروه حل مسائل پیچیده مالی است، از ضروریات هزاره سوم تلقی شده است. تحولات شگرف در فناوری و کاربرد هر چه بیشتر روش های ریاضی و علمی نظیر مهندسی در فرآیندها، موجب گردید که توجه خاص به این تحولات و روش ها شود. فرآیندهای مالی از این مقوله مستثنی نیست. این رشته درصدد تطبیق ابزارهای مالی موجود با شرایط بازار و طراحی ابزارهای مالی جدید برای استفاده از فرصت های سودآوری در بازار است. شرکت های بزرگ خدماتی و تولیدی در چند دهه اخیر کوشیده اند که با طراحی ابزار های مثل انواع اوراق قرضه، انواع برگه های اختیار معامله، قراردادهای تحویل آتی و انواع سهام و یا اصلاح بازارهای مالی موجود، وجوه سرگردان در بازارهای مالی را جذب و در فعالیت های سودآور صنعتی و خدماتی سرمایه گذاری نمایند.

پیشینه پژوهش

ظهیری و همکاران (۱۴۰۰) در مقاله ای با عنوان طراحی الگوی تاب آوری مبتنی بر فناوری در کسب و کارهای نوپای بوگردی در شهر بره سر به این نتیجه رسیدند که خلق فرصت ها، تشخیص فرصت ها، بهره برداری از فرصت های کسب و کار و فناوری، وجود ویژگی های کارآفرینانه، استفاده از فناوری در ارائه خدمت به مشتری و گرایش کارآفرینانه از جمله شرایط اصلی موثر بر افزایش تاب آوری مالی در کسب و کارهای کارآفرینانه است.

فلاح و همکاران (۱۴۰۰) به بررسی تاب آوری کسب و کارها پرداخته و به این نتیجه رسیدند که عواملی چون دانشگاه ها، بحران های اقتصادی، بحران های اجتماعی، مدیریت مشتریان کسب و کار، دولت ها، بحران های طبیعی، بحران های سیاسی، بحران های منابع انسانی در سازمان، ساختار سازمانی و ریسک های عملیاتی سازمان به عنوان عوامل مهم و تاثیرگذار بر تاب آوری کسب و کارها شناخته شدند.

کاس و همکاران^۱ (۲۰۲۲) در مقاله ای با عنوان ایجاد تاب آوری مالی از طریق سواد مالی و دیجیتالی در جنوب آسیا و جنوب صحرای آفریقا، به این نتیجه رسیدند که هم سواد مالی و هم سواد دیجیتالی عوامل کلیدی برای ایجاد فراگیری و تاب آوری مالی هستند. ناهمگونی ها در سراسر مناطق و همچنین برای خانوارهای فقیر، روستائیان و زنان محرز می باشد.

کار تحقیقاتی مطلوب و همکاران^۲ (۲۰۲۲) با عنوان «آمادگی سازمانی برای نوآوری مالی دیجیتال و تاب آوری مالی» به بررسی ارتباط بین عوامل مختلف نوآوری مالی و تاب آوری پرداختند و دریافتند که تحقق DFI در

¹ Kass et al

² Matloub et al

سازمان‌ها نیازمند پیکربندی مجدد و انعطاف‌پذیری منابع، فناوری اطلاعات، استراتژی، همکاری‌ها و فرهنگ سازمانی می‌باشد.

روش شناسی پژوهش

روش تحقیق در این پژوهش کیفی است که در این بخش ابتدا بر اساس بررسی‌های صورت گرفته در رابطه با تاب‌آوری مالی کسب‌وکارهای کارآفرینانه با رویکرد مدیریت ریسک و معیارهای اولیه شکل‌گیری آن بصورت کلی با خبرگان و صاحب‌نظر در دسترس که بر اساس معیارهای برآمده از اهداف پژوهش به شیوه قضاوتی انتخاب شدند بحث و تبادل نظر گردید. جمع‌آوری و تحلیل همزمان داده‌ها در تحلیل محتوا به پژوهشگر این فرصت را می‌دهد که بیاندیشد که چه داده‌هایی را از کجا و چگونه جمع‌آوری نماید، که این روش را نمونه‌گیری قضاوتی و یا نظری بیان گردیده است که خود حاکی از آن است که مواردی که به گونه‌ای انتخاب می‌شوند که از سویی کیفیت مفاهیم و مقوله‌ها را افزایش داده و از سوی دیگر نمونه بعدی و مسیر حرکت را مشخص می‌نمایند. معیار انتخاب خبرگان، مرتبط بودن تحصیلات دانشگاهی، مرتبط بودن حوزه مطالعاتی و پژوهشی در دانشگاه و داشتن سابقه اجرایی و مدیریتی در حوزه‌های مرتبط با تاب‌آوری مالی و کسب‌وکارهای کارآفرینانه بوده است و بر اساس نتایج حاصل از مصاحبه‌های اولیه و اسناد و مدارک بررسی شده و راهنمایی‌های به عمل آمده توسط مصاحبه‌شوندگان، نسبت به انتخاب سایر خبرگان اقدام شده است. مصاحبه‌ها در جلسات اول به صورت مصاحبه باز بوده و در جلسات بعدی و با مشخص شدن موارد مرتبط به صورت نیمه ساخت یافته ادامه یافت. در مجموع ۱۰ مصاحبه با خبرگان صورت گرفت تا در نهایت کفایت نظری حاصل شد. کفایت نظری زمانی حاصل می‌شود که جمع‌آوری هرگونه داده، کمکی به افزایش مفاهیم در یک مقوله یا مقوله جدید نمی‌نماید داده‌های حاصل از مصاحبه‌ها در کنار داده‌های حاصل از بررسی اسناد و مدارک مورد استفاده قرار گرفتند. و به تفسیر مصاحبه‌های انجام شده با خبرگان کسب‌وکارهای کارآفرینانه پرداخته می‌شود. در این مطالعه، مصاحبه‌هایی با خبرگان کسب‌وکارهای کارآفرینانه در استان تهران انجام گرفت. تمرکز مصاحبه‌ها بر دیدگاه نظر تخصصی خبرگان نسبت به مدل مفهومی تاب‌آوری مالی کسب‌وکارهای کارآفرینانه با رویکرد مدیریت ریسک بود. مصاحبه‌های آغازین پس از استخراج مولفه‌های اصلی از منابع و متون علمی و داخلی و خارجی به منظور شناسایی مضامین و مقوله‌های اصلی انجام گرفت. هم‌زمان با انجام مصاحبه‌ها، محقق اقدام به شناسایی افرادی نمود که در حین فرایند تحلیل داده‌ها می‌توانستند بینشی خاص را نسبت به مباحث و مقوله‌های توسعه‌نیافته یا کم‌تر توسعه‌یافته ارائه نمایند. با شناسایی مضامین و شکل‌گیری مقوله‌های اولیه، دور دوم مصاحبه‌ها با هدف توسعه این گروه از مقوله‌ها آغاز شد. در ادامه روند تحلیل و کدگذاری مصاحبه‌ها به بحث گذاشته می‌شود. در این تحقیق از سه نوع نمونه‌گیری پیشنهادی اشتراوس و کوربین (۱۹۹۸)، نمونه‌گیری باز، نمونه‌گیری ارتباطی و تنوعی و نمونه‌گیری تمییز دهنده برای جمع‌آوری و کمک به تحلیل داده‌ها استفاده شد. بر این اساس محقق در سه دور اقدام به هدایت ۱۰ مصاحبه و تحلیل متن آن‌ها نمود. در دور نخست محقق پس از تحلیل متن ۷ مصاحبه موفق به شناسایی مقوله‌های کلیدی شد. پس از تحلیل این مصاحبه‌ها و بررسی دامنه گسترده‌ای از مطالعات انجام شده توسط محققین پیشین، پرسش‌هایی در مورد پدیده‌ی اصلی تحقیق

به وجود آمد. از این رو، محقق به انجام دور دوم مصاحبه‌ها مبادرت ورزید. در این دور، به منظور اطمینان از اشباع نظری مقوله‌ها، محقق با لحاظ کردن پدیده‌ی اصلی و مقوله‌های فرعی مربوط به آن انجام ۳ مصاحبه دیگر در دستور کار قرار گرفت. سرانجام پس از شناسایی مقوله‌ها و اطمینان از اشباع نظری آن‌ها نوبت به دور سوم مصاحبه‌ها رسید. در این مرحله محقق با انجام پرسشنامه در قالب گویه‌های استخراج شده از مصاحبه‌ها و ارسال به مصاحبه‌شوندگان کوشید تا با یافتن نمونه‌هایی نظری از مقوله‌ها و روابط شناسایی شده بین آن‌ها مبنایی را برای پالایش نظریه و ارائه مدل مفهومی خود فراهم سازد. مصاحبه‌ها با طرح سؤالاتی در مورد «تاب‌آوری مالی کسب‌وکارهای کارآفرینانه با رویکرد مدیریت ریسک» آغاز شد (مصاحبه باز و نیمه ساختار یافته) و در ادامه پرسش‌ها بر اساس پاسخ‌های مصاحبه‌شوندگان طرح گردید. مدت‌زمان هر مصاحبه از ۶۰ دقیقه تا حداکثر ۹۰ دقیقه و در پاره‌ای از موارد در دو جلسه انجام شد.

تجزیه و تحلیل نتایج یافته‌ها

در این تحقیق مصاحبه‌های خبرگان در حوزه تاب‌آوری مالی کسب‌وکار کارآفرینانه با رویکرد مدیریت ریسک با استفاده از سه روش کدگذاری (باز-محوری و انتخابی) در مرحله نظریه‌پردازی، داده‌ها، اطلاعاتی گردآوری و تحلیل شد. داده‌هایی که از مآخذ اطلاعات (مصاحبه‌ها، مشاهده‌ها و بررسی تحقیقات پیشین، مدارک و متون...) به دست می‌آید بر اساس قواعد کدگذاری در قالب جداولی قرار می‌گیرند. کدگذاری در گراند تئوری نوعی تحلیل محتوا بوده و در پی یافتن و مفهوم‌سازی موضوعات قابل‌بحثی است که در میان انبوه داده‌ها وجود دارند. در واقع، محقق در جریان تحلیل یک مصاحبه به این نکته پی خواهد برد که مصاحبه‌شوندگان در هنگام صحبت‌های خود از کلمات و عباراتی استفاده می‌کنند که موضوعات قابل‌بحثی را در مورد پدیده مورد بررسی برجسته می‌سازد. همان‌طور که قبلاً نیز بیان گردید محقق در پژوهش جاری برای تحلیل کلیه روندهای گراند تئوری (کدگذاری باز، محوری و انتخابی و هم‌چنین ثبت یادداشت‌ها و ترسیم دیاگرام) بهره لازم را برده است. که در جدول‌های زیر به عنوان نمونه بیان می‌گردند.

طبقه‌ها و خصوصیات مرتبط برای روشنی در آن‌ها خصوصیات مربوطه بیان می‌گردد. برای کدگذاری باز با توجه به جدول مربوطه که شامل دو قسمت مصاحبه‌ها و کدهای اولیه استخراجی، کدهای ثانویه مفاهیم و طبقه‌های استخراج شده از آن‌ها می‌باشد.

الف: همان‌طور که در جداول شماره ۲ مشاهده می‌شود تلاش بر این است تا نکات کلیدی و مواردی را که توسط مصاحبه‌شوندگان بر آن‌ها تأکید شده است استخراج گردد. توجه به این نکات کلیدی که از متن مصاحبه‌ها استخراج شده است پژوهشگر را یاری می‌کند که با خلاقیت خود عناوینی متناسب با ویژگی‌های خاص مرتبط به پژوهش انتخاب نماید. بعد از اینکه کدگذاری، و اجرای مراحل مرتبط به آن انجام شد. به تمامی نکات کلیدی مصاحبه‌ها، عنوانی به شرح زیر آورده شده است.

جدول شماره ۲: خلاصه‌ای از مصاحبه‌های پژوهش (بخش کیفی)

کدگذاری اولیه (مصاحبه)
<ul style="list-style-type: none"> • کسب اعتبار و حیثیت از منابع مختلفی نظیر سیاست، اقتصاد، اجتماع و فرهنگ به دست می‌آید، این امر بستگی به این دارد که افراد در کدام یک از این ابعاد نقش‌آفرینی نمایند. همچنین در توسعه فعالیت‌های کارآفرینانه مالی از مهمترین عوایدی برای ذینفعان، حیثیت و منزلت اجتماعی ناشی از تعامل با کسب و کارها خواهد بود. • شرکتهای کارآفرین با گسترش حوزه فعالیتها از طریق سرمایه گذاری در کسب و کارهای جدید و جذاب زمینه خلق ارزش مضاعف را فراهم می آورند، بویژه وقتی از استراتژیهای مناسب رشد و توسعه استفاده نمایند. • کاهش قیمت بهای تمام شده‌ی کالا راهکاری برای پایین آوردن قیمت و جلب رضایت مشتری و ترقیب وی برای معرفی کالا به دیگران و خرید بیشتر خواهد شد • توجه به روندهای پیش روی کسب و کار در دوره بحران و پسا کرونا . • بودجه‌ریزی نیازمند دانش، مهارت درک مفاهیم اصلی و رایج در اقتصاد، حسابداری، علوم رفتاری و مالیه است که انتظار می‌رود دست‌اندرکاران شرکت افراد فرهیخته و کاردان را در این راستا بکار گیرند • توسعه و بکارگیری سبک رهبری متناسب شرایط بحران، سبک اقتدارگرایانه و یا مشارکتی • تشخیص فرصت یا شناسایی شانس برای ترکیب منابع، به صورتی که منجر به ایجاد سود شود، جنبه‌ی اصلی از کارآفرینی می‌باشد که سبب می‌گردد کسب‌وکار از شرایط فعلی خود گذر نماید • افزایش تحمل پذیری ابهامات، مدیران را در تقابل با چالش‌های ناشی از بحران توانمند می‌نماید

در این مرحله با ایجاد خط کدهایی در مرحله کدگذاری و استفاده از آنها، ۱۹۶ گویه در رابطه با مضمون و تدوین و ارائه مدل قابل اجرا و مناسب برای تاب‌آوری مالی کسب‌وکار کارآفرینانه با رویکرد مدیریت ریسک مشخص شد. ب: شکل‌دهی مقولات و طبقات اصلی شکل می‌گیرد پژوهشگر در این قسمت به ارتباط مفاهیم استخراج شده در بین مصاحبه‌ها (کدگذاری‌های اولیه) و پایه‌های اساسی تحقیق (ارائه مدل قابل اجرا و مناسب برای تاب‌آوری مالی کسب‌وکار کارآفرینانه با رویکرد مدیریت ریسک) پرداخته و تلاش می‌نماید که یک ارتباط جامع، کامل منطقی و یکپارچه‌ایی را در بین مقولات مذکور اتخاذ نماید تا بر اساس آن مقولات و طبقات اصلی را پیکربندی نموده و بتواند به تدوین کدگذاری محوری پرداخته تا در نهایت الگوی مدنظر خویش را در تدوین و ارائه مدل تاب‌آوری مالی کسب‌وکار کارآفرینانه با رویکرد مدیریت ریسک ارائه نماید.

در نتیجه با توجه به مصاحبه‌های صورت گرفته در این پژوهش محقق به دنبال جواب این سوال می‌باشد که: ابعاد و مولفه‌های اصلی الگوی جامع و یکپارچه تاب‌آوری مالی کسب‌وکار کارآفرینانه با رویکرد مدیریت ریسک کدامند و آیا رتبه و جایگاه هریک از آنها قابل شناسایی می‌باشد؟

جدول ۳: کدگذاری ثانویه مصاحبه

مولفه	گوبه
ارتقاء وجهه اجتماعی ذینفعان	کسب اعتبار و حیثیت از منابع مختلفی نظیر سیاست، اقتصاد، اجتماع و فرهنگ به دست می‌آید، این امر بستگی به این دارد که افراد در کدام یک از این ابعاد نقش‌آفرینی نمایند. همچنین در توسعه فعالیتهای کارآفرینانه مالی از مهمترین عوایدی برای ذینفعان، حیثیت و منزلت اجتماعی ناشی از تعامل با کسب و کارها خواهد بود.
ارزش افزایی مالی	شرکتهای کارآفرین با گسترش حوزه فعالیتهای از طریق سرمایه گذاری در کسب و کارهای جدید و جذاب زمینه خلق ارزش مضاعف را فراهم می‌آورند، بویژه وقتی از استراتژیهای مناسب رشد و توسعه استفاده نمایند.
افزایش سودآوری	کاهش قیمت بهای تمام شده‌ی کالا راهکاری برای پایین آوردن قیمت و جلب رضایت مشتری و ترقیب وی برای معرفی کالا به دیگران و خرید بیشتر خواهد شد
برنامه ریزی استراتژیک	توجه به روندهای پیش روی کسب و کار در دوره بحران و پسا کرونا .
بودجه تخصیصی مدیریت ریسک	بودجه‌ریزی نیازمند دانش، مهارت درک مفاهیم اصلی و رایج در اقتصاد، حسابداری، علوم رفتاری و مالیه است که انتظار می‌رود دست‌اندرکاران شرکت افراد فرهیخته و کاردان را در این راستا بکار گیرند
بهبود روشها و فرآیندها	توسعه و بکارگیری سبک رهبری متناسب شرایط بحران، سبک اقتدارگرایانه و یا مشارکتی
بهره برداری از فرصت‌های ناشناخته کسب و کار	تشخیص فرصت یا شناسایی شانس برای ترکیب منابع، به صورتی که منجر به ایجاد سود شود، جنبه‌ی اصلی از کارآفرینی می‌باشد که سبب می‌گردد کسب‌وکار از شرایط فعلی خود گذر نماید
توانایی پذیرش ریسک	افزایش تحمل پذیری ابهامات، مدیران را در تقابل با چالش‌های ناشی از بحران توانمند می‌نماید
توجه به مسئولیت‌های اجتماعی	رفتار مناسب با کارکنان در محل کار، توجه به احساسات آن‌ها و آموزش صحیح کارکنان بر نحو برخورد با مشتری اثرات مثبتی خواهد گذاشت در این جا لازم است که به این امر توجه نمائیم
توسعه امنیت کسب و کار	برای اقدام به سرمایه‌گذاری در یک کشور یا صنعت خاص، «احساس امنیت» از جانب افرادی که متقاضی سرمایه‌گذاری هستند، موضوعیت دارد. این امر از طریق افزایش تاب‌آوری تحقق می‌یابد.
جو خلاق و نوآور	توجه به جو خلاق و نوآور سبب تحریک رهبری تحول‌آفرین بر خلاقیت، نوآوری و کارآفرینی در انتخاب کارکنان شایسته در جهت هدایت تحول‌آفرینی در شرکت می‌گیرد
چشم‌انداز استراتژیک کارآفرین	داشتن سیاست‌های بازیابی یکپارچه و همراستا با سیاست‌های سازمان در تاب‌آوری مهم است
شرایط بین‌المللی	ایجاد راه خلاقانه برای انتقالات مالی با استفاده از ابزارها و ساز و کارهای گوناگون

پس از تعیین مقولات، مرحله ساخت طبقات کلی نظریه است که در جدول شماره ۴ ارائه شده است.

جدول ۴: شکل‌دهی طبقات کلی از مقولات

مؤلفه	بعد
ارتقاء وجهه اجتماعی ذینفعان	پیامدها
افزایش سودآوری	
توسعه امنیت کسب و کار	
مشروعیت و تثبیت جایگاه ذینفعان	
ارزش افزایی مالی	راهبردها
برنامه ریزی استراتژیک	
شرایط بین‌المللی	شرایط زمینه‌ای (بستر حاکم)
شرایط سیاسی/قانونی	
شرایط فرهنگی-اجتماعی	
توانایی پذیرش ریسک	شرایط علی
فرهنگ کارآفرینی	
مشارکت ذینفعان	
همکاری میان کارآفرینان	

با توجه به جدول فوق که در ابعاد پنجگانه شکل گرفته است، تعداد ۵ مؤلفه اصلی و ۳۷ مؤلفه فرعی از نتایج گام اول استخراج شده است. در این راستا لازم به ذکر است که مقولات و طبقه‌های اصلی و فرعی این پژوهش در گام دوم تحلیل و مورد بررسی قرار خواهند گرفت.

از آنجا که در طراحی مدل بایستی نخست مؤلفه‌ها تعیین و سپس رابطه بین آن‌ها تبیین گردد و پس از آن منطق انتخاب این مؤلفه‌ها و ارتباط بین آن‌ها تشریح شود. در گام دوم بر اساس داده‌های به دست آمده، مؤلفه‌های مدل تاب‌آوری مالی کسب‌وکارهای کارآفرینانه با رویکرد مدیریت ریسک مورد نظر قرار گرفت که ۶ مؤلفه به شرح الگوی ارائه شده در بخش نتیجه‌گیری قابل مشاهده است، ارائه گردید. مؤلفه‌های ۶ گانه بر پایه داده‌های به دست آمده از مصاحبه‌های عمیق و پردازش و مقوله‌بندی آن‌ها به دست آمده است. نتایج به دست آمده در اختیار برخی اساتید قرار گرفت و اعتبار سنجی شدند. به طور کلی نتایج حاصل از پاسخ به سوالات و هم‌چنین الگوی ارائه شده مبتنی بر نتایج نشان می‌دهد که در فرآیند کارآفرینی همه کسب و کارها موضوع تاب‌آوری مالی و توجه به ریسک‌های مرتبط بسیار حائز اهمیت است لذا کارآفرینان می‌بایست در همه گام‌های کارآفرینی به موضوع ریسک و منابع ایجاد کننده آن و الویت‌گذاری به عمل آمده در تدوین سیاستها و راهبردهای کارآفرینی توجه کافی داشته و علاوه بر آن خط مش‌های مناسبی برای مدیریت ریسک کسب و کار مربوطه با تمرکز بر افزایش تاب‌آوری مالی و پایدار سازی کسب و کار تدوین را اجراء نماید.

نتیجه گیری

محقق در پژوهش جاری پس از استخراج مفاهیم و مقولات از کدگذاری‌های صورت پذیرفته در روش گراندد تئوری مبادرت به ارائه چارچوبی مفهومی براساس مدل‌های توسعه داده شده تاب‌آوری مالی کسب‌وکارهای کارآفرینانه با رویکرد مدیریت ریسک توسط محققان قبلی نمود تا پس از تکوین چارچوب و بررسی همه جانبه آن‌ها بتواند از چارچوب تکوین شده به عنوان پایه و اساس پژوهش در راستای تدوین و تبیین مدل مفهومی استفاده نماید. به همین علت یافته‌های اصلی پژوهش در دو بخش چارچوب مفهومی (ادبیات نظری و پیشینه تحقیق) و مدل مفهومی (مصاحبه و خبرگان) ارائه شده است. قبل از بررسی دو بخش معرفی شده بیان می‌گردد که مدل ارائه شده باعث بهبود تاب‌آوری مالی کسب‌وکارهای کارآفرینانه با رویکرد مدیریت ریسک گردیده است چراکه در این مدل علاوه بر تأکید ویژه بر شرایط سیاسی و قانونی؛ شرایط علمی و تکنولوژیکی و شرایط اقتصادی و توجه به انجمن‌های خبرگی حسابداری و مدیریت مالی به عنوان یکی از زیرساخت‌های اصلی توسعه تاب‌آوری مالی در کسب و کارهای کارآفرینانه تأکید شده است که می‌تواند در فاز شناسایی مسائل نقش‌آفرین باشد. همچنین بر اساس منطق نظریه داده بنیاد که بیانگر این است که پدیده محوری باید ماهیتاً فرآیندی باشد، تاب‌آوری مالی در کسب‌وکارهای کارآفرینانه در سه مرحله شناسایی مساله، دستورکدگذاری، و تدوین در نظر گرفته شده و متغیرهای علی هم بر اساس این فرآیندها شناسایی شده است. همچنین، این تحقیق مبحث «تاب‌آوری مالی در کسب و کارهای کارآفرینانه» را یک گام به جلو برده است؛ به گونه‌ای که از آن به عنوان راهبرد اصلی این تحقیق در ارتقای تاب‌آوری مالی در کسب و کارهای کارآفرینانه استفاده شده است. همچنین خود ادبیات هم بیانگر این است که محققان چندان در خصوص تاب‌آوری مالی مطالبی بیان نکرده‌اند و این تحقیق تجلی تاب‌آوری مالی در کسب و کارهای کارآفرینانه و فرآیند ایجاد آن در نظر گرفته شده است. همچنین شرایط زمینه‌ای و مداخله‌گر مرتبط با اجرای راهبرد توسعه و افزایش تاب‌آوری به همراه پیامدهای آنها، مدلی قابل اتکا برای ارتقای تاب‌آوری مالی در کسب و کارهای کارآفرینانه فراهم کرده است.

این تحقیق به دنبال یک مطالعه جدید و اکتشافی در حوزه تاب‌آوری مالی در کسب و کارهای کارآفرینانه بوده است. تاکنون تحقیقی که بتواند ابعاد مختلف تاب‌آوری مالی در کسب و کارهای کارآفرینانه را تبیین کند، وجود نداشته و یا محدود بوده است. عمدتاً تحقیقات گذشته به دنبال سنجش تاب‌آوری سازمانی یا تاب‌آوری اقتصادی بوده‌اند و در خصوص تاب‌آوری مالی هم مطالعات ترکیبی صورت نگرفته است و مراجعه به ادبیات نشان می‌دهد که در آمریکا، کانادا و استرالیا، آثار پراکنده‌ای در حوزه تاب‌آوری مالی در کسب و کارهای کارآفرینانه در ابعاد سازمانی، اقتصادی و فردی وجود داشته که به متغیرهای زمینه‌ای، مداخله‌گر و پیامدها چندان توجه نکرده‌اند. در این تحقیق ضمن دسته‌بندی متغیرهای علی تاب‌آوری مالی در کسب و کارهای کارآفرینانه، سعی شده است که شرایط علی با ابعاد فرآیندی تاب‌آوری مالی مرتبط گردد. همچنین بر اساس منطق نظریه داده‌بنیاد که بیانگر این است که پدیده محوری باید ماهیتاً فرآیندی باشد، تاب‌آوری مالی در کسب و کارهای کارآفرینانه در سه مرحله شناسایی مساله، دستورکدگذاری، و تدوین در نظر گرفته شده و متغیرهای علی هم بر اساس این فرآیندها شناسایی شده است. همچنین، این تحقیق مبحث تاب‌آوری مالی در کسب و کارهای کارآفرینانه را یک گام به جلو برده

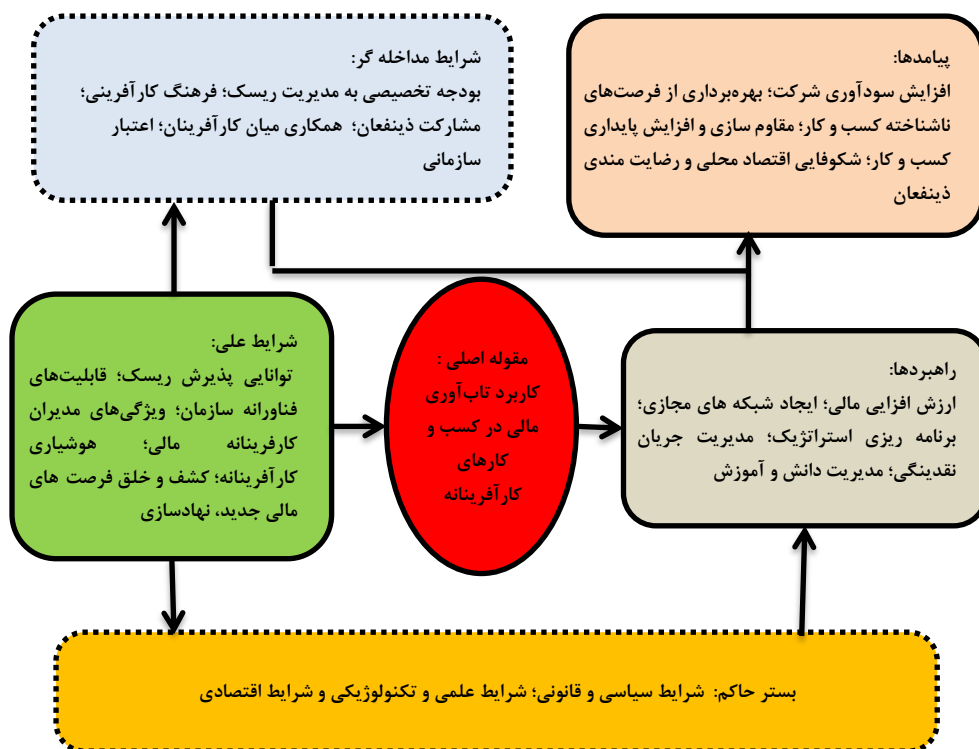
است؛ به گونه‌ای که از آن به عنوان راهبرد اصلی این تحقیق در ارتقای تاب‌آوری مالی در کسب و کارهای کارآفرینانه استفاده شده است. همچنین خود ادبیات هم بیانگر این است که محققان چندان در خصوص تاب‌آوری مالی مطالبی بیان نکرده‌اند و این تحقیق تجلی تاب‌آوری مالی در کسب و کارهای کارآفرینانه و فرآیند ایجاد آن در نظر گرفته شده است. همچنین شرایط زمینه‌ای و مداخله‌گر مرتبط با اجرای راهبرد توسعه و افزایش تاب‌آوری به همراه پیامدهای آنها، مدلی قابل اتکا برای ارتقای تاب‌آوری مالی در کسب و کارهای کارآفرینانه فراهم کرده است.

با توجه به اینکه در این پژوهش، ارائه مدل قابل اجرا و مناسب برای تاب‌آوری مالی برای کسب و کارهای کارآفرینانه با رویکرد مدیریت ریسک مورد مطالعه قرار گرفته است، پس از گردآوری داده‌ها و تحلیل آن‌ها در مرحله کدگذاری باز، و بررسی ویژگی‌های ارائه شده، تاب‌آوری مالی و حمایت مدیران ارشد از طرح‌ها و برنامه‌های کسب و کارهای کارآفرینانه از طریق تشویق به مشارکت در برنامه‌های کارآفرینانه و تدوین چارچوب‌های تاب‌آوری مالی عنوان طبقه محوری در نظر گرفته شد. پس از آن علل و عواملی که سبب ایجاد و توسعه پدیده یا طبقه محوری می‌شوند. که شامل توسعه ارتباطات کسب و کار، گسترش شبکه‌های تاب‌آوری مالی و ایجاد کمپین‌های اجتماعی به منظور توسعه و ارتقاء حمیت جمعی برای تاب‌آوری مالی از طریق تامین مالی کسب و کارهای کارآفرینانه و تقویت زیر ساخت‌های مدیریت ریسک صورت می‌پذیرد که شامل (تعیین خط‌مشی برنامه‌ها، چشم انداز و اهداف) می‌باشند. پس از این دو مقوله راهبردهای موضوعی که بیانگر رفتارها و فعالیت‌ها و تعاملات هدف‌داری هستند که در تبعات طبقه محوری و تحت تأثیر شرایط مداخله‌گر و بستر حاکم شکل می‌گیرند و زمینه‌سازی برای آن‌ها از طریق بستر حاکم که بر کنش‌ها و تعاملات تأثیر می‌گذارند و شرایطی را در جهت مجموعه‌ای از مفاهیم و طبقه‌ها یا متغیرهای زمینه‌ای شکل می‌دهند. پس از آن و در هر مرحله‌ای که قرار داریم این شرایط مداخله‌گر هستند که با مجموعه‌ای از متغیرهای میانجی و واسط اثرات مثبت و منفی بر نتایج کار بایسته می‌گذارند که راهبردها هم از آن‌ها متأثر می‌شوند. در این زمینه و در نهایت در جهت مدل تجربی پژوهش پیامد(ها) و نتایج که در اثر اتخاذ راهبردهای به وجود آمده در جامعه هدف اثر گذار می‌باشند. در پژوهش حاضر، افزایش سودآوری شرکت؛ بهره‌برداری از فرصت‌های ناشناخته کسب و کار؛ مقاوم سازی و افزایش پایداری کسب و کار؛ شکوفایی اقتصاد محلی و رضایت مندی ذینفعان و...

بنابر نتایج و تحلیل‌های به عمل آمده در طراحی مدل بایستی نخست مؤلفه‌ها تعیین و سپس رابطه بین آن‌ها تبیین گردد و پس از آن منطق انتخاب این مؤلفه‌ها و ارتباط بین آن‌ها تشریح شود. در تشریح و تبیین مدل تجربی در عمل و با استناد به مقوله طبقه محوری چارچوب یا طرح بوجود آمده، در نظر گرفته می‌شود. در تحقق اهداف تاب‌آوری مالی که در بخش‌های مختلف، به‌ویژه کسب و کارهای کارآفرینانه در جهت ایجاد رویکرد مدیریت ریسک و خروج از بحران در مواقع اضطراری که در مسیر و جهت انسجام کلیات گفته شده در تاب‌آوری مالی می‌باشد، میسر و دست یافتنی نخواهد شد، یا به عبارت دیگر محقق معتقد است در صورتی در بخش‌های مختلف تاب‌آوری مالی می‌توان در این زمینه به موفقیت رسید که با تعامل سازنده با کسب و کارهای کارآفرینانه، و دیگر مراکز کنترل بحران که با مدیریت ریسک همگامی و همکاری لازم را دارند که همگی آن‌ها می‌توانند جزء لاینفک تصمیم‌گیرندگانی باشند که در این زمینه فعالیت داشته و زیر ساخت‌های مالی و اقتصادی شرکت‌های را در راستای خدمت‌رسانی به عموم اجتماع و کسب و کارهای کارآفرینانه ارائه می‌دهند، به این مهم دست پیدا خواهند نمود، که مدل توسعه را در

جهت تاب‌آوری مالی کسب‌وکارهای کارآفرینانه با رویکرد مدیریت ریسک سوق دهند. لذا با توجه به نتایج حاصل از پژوهش مدل برآمده از نتایج پژوهش ارائه می‌گردد. با توجه به مدل مفهومی تاب‌آوری مالی کسب‌وکارهای کارآفرینانه با رویکرد مدیریت ریسک نتایج حاصل در قالب تاب‌آوری مالی در ذیل مدل ارائه می‌گردد.

شکل ۳: مدل پژوهش

در نتیجه‌گیری و تشریح مدل تاب‌آوری مالی کسب‌وکارهای کارآفرینانه با رویکرد مدیریت ریسک و نتایج حاصل از تدوین مدل و توجه به نظرات خبرگان کسب‌وکارهای کارآفرینانه نتایج تحلیل شده است و با توجه به نتایج می‌توان نتیجه گرفت که اولاً الگوی ارائه شده در قالب یک نظام یکپارچه از اهمیت بالایی برخوردار است و هم چنین در این الگو در جهت تاب‌آور کردن کسب و کار کارآفرینانه با تمرکز بر مدیریت ریسک عوامل مربوطه مورد توجه قرار گیرد.

مقوله اصلی: بدون به‌کارگیری تاب‌آوری مالی در کسب‌وکارهای کارآفرینانه پیشرفتی برای خروج از بحران و شرایط بوجود آمده و رشد و توسعه در سطح منطقه‌ای و محبوبیت و مقبولیت کسب‌وکار مربوطه در جامعه هدف و در بین ذینفعان اتفاق نخواهد افتاد. از طرف دیگر محقق بیان می‌دارد کاربرد تاب‌آوری مالی در کسب‌وکارهای کارآفرینانه رویه‌های مذکور را تسریع می‌بخشد.

شرایط علی: براساس دیدگاه خبرگان حوزه کارآفرینانه، توانایی پذیرش ریسک؛ قابلیت‌های فناورانه سازمان؛ ویژگی‌های مدیران کارآفرینانه مالی؛ هوشیاری کارآفرینانه؛ کشف و خلق فرصت‌های مالی جدید، نهادسازی مشخص گردید.

شرایط مداخله‌گر: این شرایط براساس دیدگاه خبرگان و در مدل نهایی پژوهش شامل عواملی مانند بودجه تخصیصی به مدیریت ریسک؛ فرهنگ کارآفرینی؛ مشارکت ذینفعان؛ همکاری میان کارآفرینان و اعتبار سازمانی می‌باشد.

بستر حاکم: بر اساس مطالعه‌های نظری و عملیاتی تحقیق با استفاده از مصاحبه انجام شده، در مدل معرفی شده عبارتند از: شرایط سیاسی و قانونی؛ شرایط علمی و تکنولوژیکی و شرایط اقتصادی که در جهت تاب‌آوری مالی برای مقابله با بحران و شرایط اضطراری مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرند.

راهبردها (کنش‌ها و تعاملات): بر اساس مطالعه‌های نظری و عملیاتی تحقیق با استفاده از مصاحبه انجام شده، شامل: ارزش‌افزایی مالی؛ ایجاد شبکه‌های مجازی؛ برنامه ریزی استراتژیک؛ مدیریت جریان نقدینگی؛ مدیریت دانش و آموزش که در جهت تشویق به مشارکت در برنامه‌های عملیاتی تاب‌آوری مالی در بین کارکنان برای ایجاد چارچوب تدوین شده جهت اقدام و بهره‌وری لازم صورت می‌پذیرد.

پیامدها: در پژوهش حاضر، طراحی و ارائه مدل توسعه تاب‌آوری مالی در کسب و کارهای کارآفرینانه، صرفه‌جویی در هزینه‌ها و منابع شرکت در نتیجه کنش‌ها و تعاملات ایجاد شده و تأثیرپذیر از طبقه محوری، بستر حاکم و شرایط مداخله‌گر است که عوامل متعددی را شامل می‌شود از جمله: افزایش سودآوری شرکت؛ بهره‌برداری از فرصت‌های ناشناخته کسب و کار؛ مقاوم‌سازی و افزایش پایداری کسب و کار؛ شکوفایی اقتصاد محلی و رضایت مندی ذینفعان که در ادامه به طور کامل مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد.

در مورد مقایسه یافته‌های پژوهش حاضر با سایر یافته‌های محققان باید اشاره کرد که بیشتر مولفه‌های موثر ارائه شده بر تاب‌آوری مالی در قالب کسب‌وکارهای کارآفرینانه توسط دیگر محققان از جمله ظهیری و همکاران (۱۴۰۰) که معتقدند خلق فرصت‌ها، تشخیص فرصت‌ها، بهره‌برداری از فرصت‌های کسب و کار و فناورانه، وجود ویژگی‌های کارآفرینانه، استفاده از فناوری در ارائه خدمت به مشتری و گرایش کارآفرینانه از جمله شرایط اصلی موثر بر افزایش تاب‌آوری مالی در کسب و کارهای کارآفرینانه است؛ آقایی و دهشیری (۱۴۰۰) (اولویت‌بندی قابلیت‌های فناورانه به منظور افزایش تاب‌آوری زنجیره تأمین، به بررسی شاخص‌های قابلیت تکنولوژیکی همکاری، چابکی زنجیره تأمین)، کاس و همکاران^۱ (۲۰۲۲) (سواد مالی و هم‌سواد دیجیتال) عوامل کلیدی برای ایجاد فراگیری

^۱ Kass et al

و تاب‌آوری مالی هستند؛ لان سان و همکاران ۲۰۲۲ (در نظر گرفتن توانایی پس‌انداز منظم، نرخ پایین درآمد در کاهش توان برای گرفتن مشاوره نقش دارد، عدم اطلاعات مالی کافی)؛ رابرت ال. کلارک و اولیویا اس. میچل ۲۰۲۲ (سیاست‌ها و برنامه‌هایی که تاب‌آوری مالی را افزایش می‌دهند، می‌توانند به خانوارهای با درآمد کم و متوسط کمک کنند تا شوک‌های اقتصادی را تحمل کنند و بتوانند نیازهای درآمدی غیرمنتظره را بهتر برطرف کنند) که سعی بر توسعه این مدل‌ها داشته‌اند همسویی داشته است. پس می‌توان گفت تحقیق حاضر در جهت شناخت بهتر عوامل موثر بر تدوین مدل تاب‌آوری مالی در کسب‌وکارهای کارآفرینانه با رویکرد مدیریت ریسک گام موثری برداشته است. از طرفی این پژوهش می‌تواند با رتبه‌بندی شاخص‌های مورد مطالعه کاربردهایی را نیز برای سازمان‌های دیگر هم داشته باشد، یعنی اینکه نتایج این پژوهش می‌تواند نقش و اهمیت رتبه شاخص‌های موثر بر فرآیند تاب‌آوری مالی را برای مدیران و دست‌اندرکاران کسب‌وکارهای کارآفرینانه و دیگر بخش‌های مرتبط با مدیریت ریسک را آشکار سازد تا در برنامه‌ریزی‌های کلان خود و تدوین استراتژی‌های تاب‌آوری مالی و مدیریت ریسک از این عوامل در برنامه‌های خود بهره لازم را بکار گیرند.

در نهایت بر اساس مدل و نتایج حاصل از آن پیشنهاد می‌شود که با توجه به قابلیت‌های فناورانه موجود در سازمان‌های کنترل‌کننده و سیستم‌های اطلاعاتی مالی در جهت تقویت سیستم‌های گزارش دهی مالی برای پیشبرد روند تاب‌آوری به روز گردد. برای خروج از بحران توانایی پذیرش ریسک شرکت باید تقویت گردد تا بتوان برای مقابله با درماندگی مالی و مدیریت ریسک بازار، سرعت بازیابی شرکت را افزایش داد. ایجاد و تدوین رویکردهای مناسب برای کسب و خلق فرصت‌های مالی جدید از مدل پنجره فرصت کارآفرینانه بصورت هدفمند استفاده گردد. شرکت‌های تاب‌آور در جهت افزایش اعتبار سازمانی، دانش و تخصصی موجود در سازمان را به عنوان سرمایه ای هنگفت برای جلب رضایت و همراهی و کمک ذینفعان از سازمان در هنگام بحران استفاده نمایند و بتوانند فرهنگ کارآفرینی را برای خلق دانش و استفاده از تکنولوژی در راستای فرصت‌ها و نیازهای بازار و رفع نواقص موجود در آن‌ها و در جهت تقویت کسب‌وکار خود و خروج از بحران استفاده نمایند. در این جهت لازم است که با همکاری میان کارآفرینان و در اولویت قرار دادن کسب‌وکار خود برای همکاری میان کارآفرینان موتور محرک کسب‌وکار خود باشد و در ایجاد رویکردهای نوآورانه در جهت پاسخ‌گویی به نیازهای شرکت در جهت رشد و توسعه اقتصادی گام‌های لازم و مثمر ثمر را بردارند. تمامی این موارد می‌تواند برای تاب‌آوری و خروج از بحران در شرایط اقتصادی بعد از شکست مفید واقع گردد که اصل آن هم می‌تواند توجه به تخفیفات مالیاتی دولت، تقویت دانش اقتصادی موسسه و شرکت و تقویت زیرساخت‌های اقتصادی در جهت ثبات اقتصادی در دستور کار قرار گیرد. در این راستا لازم و ضروری است که با تقویت و ارزش‌افزایی مالی به پارادایم مربوطه که راهگشای شناسایی، اجرا و ارزیابی استراتژی‌ها در نظام جامع مدیریت استراتژیک است توجه شود و برای خروج از بحران و تاب‌آوری شرکت مدیریت دانش و آموزش کارکنان از مهمترین و ارجح‌ترین عوامل در دستور کار مدیران قرار گیرد. مولفه برنامه ریزی استراتژیک و رصد دائمی تغییرات و تحلیل محیط کسب‌وکار و اقتصاد کلان و سیاست‌های دولت در حوزه امور مالی و حسابداری مورد توجه قرار گیرد و برای بهره‌برداری از فرصت‌های ناشناخته کسب‌وکار با تشخیص درست و بموقع فرصت‌های موجود، به مدیران شرکت کمک گردد تا ایده‌های کسب‌وکار را ارزیابی و اولویت‌بندی

نموده و از میان تمامی ایده‌ها بهترین فرصت‌های موجود را انتخاب نمایند. چراکه برای شکوفایی اقتصادی محلی در افزایش تاب‌آوری کسب‌وکارهای کارآفرینانه به توسعه اشتغال محلی بایستی توجه ویژه گردد و برای مقاوم‌سازی و افزایش پایداری شرکت به کسب‌وکارهای کوچک کارآفرین در جهت افزایش تاب‌آوری توجه گردد. در چنین شرایطی است که می‌توان با توجه به مدل پژوهش و نتایج حاصل از پژوهشی برای بقای شرکت و سازمان خود در قالب تاب‌آوری مالی کسب‌وکارهای کارآفرینانه گام‌های لازم برداشته شود تا بتوان در جهت مدیریت ریسک و خروج از شکست حرکت و اقدام درست را اعمال نمود.

بهرحال با توجه به کم و کاستی‌هایی که در هر پژوهشی نهفته است محدودیت‌هایی نیز وجود دارد این محدودیت‌ها یا ناشی از محیط پژوهش یا به دلیل شیوه پژوهش می‌باشد. در این پژوهش جهت تحلیل داده‌ها از روش تحلیل محتوا استفاده شده است که این روش می‌تواند محدودیت‌هایی نظیر وابستگی تحلیل‌ها و مفاهیم تعیین شده به زمینه فکری پژوهشگران اشاره نمود که البته پژوهشگر سعی بر آن داشته تا با استفاده از ابزارهای سنجش پایایی و روایی صحت آن‌ها را تایید نماید. محدودیتی که مصاحبه‌شوندگان به علت حساسیت موضوع و فرهنگ حاکم بر فضای کسب‌وکارهای کارآفرینانه مربوطه به خاطر ماهیت کسب‌وکارها و نقشی که کارآفرینان برای حفظ دستاورد خود در جهت محرمانه نگه‌داشتن آن در خصوص انتقال اطلاعات مربوطه داشتند. محدودیت دیگر این پژوهش جمع‌آوری داده‌ها، استفاده از مصاحبه بیش از آنچه در راهبرد تحلیل محتوا پیشنهاد شده، بر مشاهدات مستقیم و مطالعه مستندات ترجیح داده شده است و تحلیل محتوا بیشتر بر اساس برداشت شخصی محقق بوده است. در تمامی پژوهش‌های علمی، امکان مطالعه تمامی مستندات سازمان و مشاهده رفتار خبرگان امر و سایر عناصر مرتبط با زمینه پژوهش برای یک دوره زمانی طولانی مدت فراهم نبوده و پژوهش جاری نیز از این امر مستثنا نبود. هم‌چنین نتایج حاصل از پژوهش جاری همانند دیگر پژوهش‌های کیفی تحلیل محتوا با اتکا به دیدگاه و نظرات تعداد معدودی از خبرگان حاصل شده است که این محدودیت می‌تواند تعمیم‌پذیری نظریه را با چالش‌هایی روبرو سازد.

فهرست منابع

- * حسینی دهشیری، سید جلال‌الدین؛ آقایی، مجتبی (۱۴۰۰)، شناسایی و اولویت‌بندی قابلیت‌های تکنولوژیکی به‌منظور افزایش تاب‌آوری زنجیره تأمین، مدیریت نوآوری و راهبردهای عملیاتی، دوره ۲، شماره ۳، صفحات ۲۲-۲۴۳.
- * خسروی، سالار؛ نجفی، امیر؛ مرجانی، محمدرضا و محمدی، نبی‌اله (۱۳۹۸)، همبستگی سلامت مالی و تداوم کسب و کار بانکها با میانجی‌گری تاب‌آوری سازمانی، مجله مدیریت ارتقای سلامت، دوره ۸، شماره ۴، شهریور ۱۳۹۸، صفحات ۳۶-۴۲.
- * رهنمای رودپشتی، فریدون (۱۳۹۹). اثربخشی ارزش‌های انگیزشی شوآرتز و اخلاق حرفه‌ای حسابداری بر گزارشگری مالی متقلبان، دوره ۱۷، شماره ۶۶، صفحه ۲۷-۵۰.

- * صالحی ابرقویی، محمدعلی؛ فیضی، کامران؛ الفت، لعی و امیری مقصود(۱۳۹۷)، طراحی مدلی برای تاب آوری سازمانی، مدیریت بهره‌وری، دوره ۱۱، شماره ۴۴، صص ۳۵-۶۵.
- * ظهیری، انوشیروان، ثنائی پور، هادی؛ رستگار، عبدالغنی (۱۴۰۰). طراحی الگوی تاب‌آوری استراتژیک مبتنی بر فناوری در کسب‌وکارهای نوپای بوم‌گردی (مطالعه موردی: شهر بره سر)، فصلنامه نگرش های نو در جغرافیای انسانی، دوره ۴، شماره ۱۳، صفحات ۱۸۵-۲۰۳.
- * حسینی دهشیری، سید جلال‌الدین؛ آقایی، مجتبی(۱۴۰۰)، شناسایی و اولویت‌بندی قابلیت‌های تکنولوژیکی به‌منظور افزایش تاب آوری زنجیره تأمین، مدیریت نوآوری و راهبردهای عملیاتی، دوره ۲، شماره ۳، صفحات ۲۲-۲۴۳.
- * خسروی، سالار؛ نجفی، امیر؛ مرجانی، محمدرضا و محمدی، نبی‌اله(۱۳۹۸)، همبستگی سلامت مالی و تداوم کسب و کار بانکها با میانجی‌گری تاب آوری سازمانی، مجله مدیریت ارتقای سلامت، دوره ۸، شماره ۴، شهریور ۱۳۹۸، صفحات ۳۶-۴۲.
- * رهنمای رودپشتی، فریدون (۱۳۹۹). اثربخشی ارزش‌های انگیزشی شوآرتز و اخلاق حرفه‌ای حسابداری بر گزارشگری مالی متقلبان، دوره ۱۷، شماره ۶۶، صفحه ۲۷-۵۰.
- * صالحی ابرقویی، محمدعلی؛ فیضی، کامران؛ الفت، لعی و امیری مقصود(۱۳۹۷)، طراحی مدلی برای تاب آوری سازمانی، مدیریت بهره‌وری، دوره ۱۱، شماره ۴۴، صص ۳۵-۶۵.
- * ظهیری، انوشیروان، ثنائی پور، هادی؛ رستگار، عبدالغنی (۱۴۰۰). طراحی الگوی تاب‌آوری استراتژیک مبتنی بر فناوری در کسب‌وکارهای نوپای بوم‌گردی (مطالعه موردی: شهر بره سر)، فصلنامه نگرش های نو در جغرافیای انسانی، دوره ۴، شماره ۱۳، صفحات ۱۸۵-۲۰۳.
- * Fiksel, J., (2007) "Sustainability and Resilience: Toward a System approach" IEEE Management Review 35. No3.5-15.
- * Hatton, T., Seville, E., & Vargo, J. (2012). Improving the resilience of SMEs: policy and practice in New Zealand. Christchurch, New Zealand: Asia Pacific Economic Co-operation (APEC).
- * Jahangard E, Sohrabi Vafa H, Karamat Far M.(2017), The effect of economic word variables on banks resilience with emphasis on capital adequacy, Mod Econ Bus, 2017;12(1):1-29.
- * Kass, Josephine – Angela, Hannaa, C. Lyonsb & Liu, Fan (2022). Building financial resilience through financial and digital literacy in South Asia and Sub-Saharan Africa, Emerging Markets Review, Volume 51, Part A, 100846.
- * Lan Sun, Garrick Small, Yueh-Hsia Huang, and Tyng-Bin Ger (2022). Financial Shocks, Financial Stress and Financial Resilience of Australian Households during COVID-19, Sustainability 2022, 14, 3736. <https://doi.org/10.3390/su14073736>
- * Lengnick-Hall, C.A., Beck, T.E., and Lengnick-Hall, M.L. (2011). "Developing a capacity for organizational resilience through strategic human resource management", Human Resource Management Review, Vol. 21 No. 3, pp. 243-255.
- * Lusardi, Annamaria , Andrea, Hasler & Yakoboski, Paul J. (2021). Building up financial literacy and financial resilience, Mind & Society volume 20, pages181-187.
- * Martie-Louise Verreynne, Marcus Ho, Martina Linnenluecke, (2022), Organizational resilience and the entrepreneurial firm, International Journal of Entrepreneurial Behavior and Research. Sep. 2022.

- * Martin, R. & Sunley, P. (2013) On the notion of regional economic resilience: conceptualisation and explanation, *Journal of Economic Geography* (online, advance access).
- * Martinelli, E., Tagliacruzchi, G., and Marchi, G. (2018). "The resilient retail entrepreneur: Dynamic capabilities for facing natural disasters", *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*.
- * Matloub, Hussaina & Avraam, Papastathopoulos (2022). Organizational readiness for digital financial innovation and financial resilience, *International Journal of Production Economics*, Volume 243, 108326.
- * Panahi M, Eftekhari Mahabadi S.(2018), Financial health index and bank crisis, *The First National Conference on Modeling Mathematical and Statistics in Applied Studies*.
- * Rey-Martí, A., Porcar, A. T., & Mas-Tur, A. (2015). Linking female entrepreneurs' motivation to business survival. *Journal of Business Research*, 68(4), 810-814.
- * Robert L. Clark & Olivia S. Mitchell (2022). Americans' financial resilience during the pandemic, *Financial Planning Review*; e1140.wileyonlinelibrary.com/ journal/cfp2, <https://doi.org/10.1002/cfp2.1140>
- * Rose, A. (2004). Defining and measuring economic resilience to disasters. *Disaster Prevention and Management: An International Journal*. 13, 307-14.
- * Rose, A. (2017). Defining and measuring economic resilience from a societal, environmental and security perspective. Springer.
- * Rose, A., & Krausmann, E. (2013). An economic framework for the development of a resilience index for business recovery. *International journal of disaster risk reduction*, 5, 73-83.
- * Skouloudis, A., Tsalis, T., Nikolaou, I., Evangelinos, K., & Leal Filho, W. (2020). Small & medium-sized enterprises, organizational resilience capacity and flash floods: insights from a literature review. *Sustainability*, 12(18), 7437.
- * Sutcliffe, K.M., and Vogus, T.J. (2003). "Organizing for resilience", In K. S. Cameron, J. E. Dutton, & R. E. Quinn (Eds.), *Positive Organizational Scholarship: Foundations of a New Discipline*, pp. 94-121. San Francisco, CA: Berrett-Koehler.
- * Fiksel, J., (2007) "Sustainability and Resilience: Toward a System approach" *IEEE Management Review* 35. No3.5-15.
- * Hatton, T., Seville, E., & Vargo, J. (2012). Improving the resilience of SMEs: policy and practice in New Zealand. Christchurch, New Zealand: Asia Pacific Economic Co-operation (APEC.).
- * Jahangard E, Sohrabi Vafa H, Karamat Far M. (2017), The effect of economic word variables on banks resilience with emphasis on capital adequacy, *Mod Econ Bus*, 2017;12(1):1-29.
- * Kass, Josephine – Angela, Hannaa, C. Lyonsb & Liu, Fan (2022). Building financial resilience through financial and digital literacy in South Asia and Sub-Saharan Africa, *Emerging Markets Review*, Volume 51, Part A, 100846.
- * Lan Sun, Garrick Small, Yueh-Hsia Huang, and Tyng-Bin Ger (2022). Financial Shocks, Financial Stress and Financial Resilience of Australian Households during COVID-19, *Sustainability* 2022, 14, 3736. <https://doi.org/10.3390/su14073736>
- * Lengnick-Hall, C.A., Beck, T.E., and Lengnick-Hall, M.L. (2011). "Developing a capacity for organizational resilience through strategic human resource management", *Human Resource Management Review*, Vol. 21 No. 3, pp. 243-255.
- * Lusardi, Annamaria , Andrea, Hasler & Yakoboski, Paul J. (2021). Building up financial literacy and financial resilience, *Mind & Society* volume 20, pages181–187.
- * Martie-Louise Verreynne, Marcus Ho, Martina Linnenluecke, (2022), Organizational resilience and the entrepreneurial firm, *International Journal of Entrepreneurial Behavior and Research*. Sep. 2022.

- * Martin, R. & Sunley, P. (2013) On the notion of regional economic resilience: conceptualisation and explanation, *Journal of Economic Geography* (online, advance access).
- * Martinelli, E., Tagliazucchi, G., and Marchi, G. (2018). "The resilient retail entrepreneur: Dynamic capabilities for facing natural disasters", *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*.
- * Matloub, Hussaina & Avraam, Papastathopoulos (2022). Organizational readiness for digital financial innovation and financial resilience, *International Journal of Production Economics*, Volume 243, 108326.
- * Panahi M, Eftekhari Mahabadi S.(2018), Financial health index and bank crisis, *The First National Conference on Modeling Mathematical and Statistics in Applied Studies*.
- * Rey-Martí, A., Porcar, A. T., & Mas-Tur, A. (2015). Linking female entrepreneurs' motivation to business survival. *Journal of Business Research*, 68(4), 810-814.
- * Robert L. Clark & Olivia S. Mitchell (2022). Americans' financial resilience during the pandemic, *Financial Planning Review*.; e1140.wileyonlinelibrary.com/ journal/cfp2, <https://doi.org/10.1002/cfp2.1140>
- * Rose, A. (2004). Defining and measuring economic resilience to disasters. *Disaster Prevention and Management: An International Journal*. 13, 307-14.
- * Rose, A. (2017). Defining and measuring economic resilience from a societal, environmental and security perspective. Springer.
- * Rose, A., & Krausmann, E. (2013). An economic framework for the development of a resilience index for business recovery. *International journal of disaster risk reduction*, 5, 73-83.
- * Skouloudis, A., Tsalis, T., Nikolaou, I., Evangelinos, K., & Leal Filho, W. (2020). Small & medium-sized enterprises, organizational resilience capacity and flash floods: insights from a literature review. *Sustainability*, 12(18), 7437.
- * Sutcliffe, K.M., and Vogus, T.J. (2003). "Organizing for resilience", In K. S. Cameron, J. E. Dutton, & R. E. Quinn (Eds.), *Positive Organizational Scholarship: Foundations of a New Discipline*, pp. 94-121. San Francisco, CA: Berrett-Koehler.

Presenting a model for financial resilience of entrepreneurial business with a risk management approach

Mehdi amini

Department of Entrepreneurship, Qazvin Branch, Islamic Azad University, Qazvin, Iran

Faridoon Rahnamaye Roudposhti

Retired professor of the university, founder and head of Bazarsaz Financial Engineering and Investment Research Center

Habib Amirbeiki Langroudi

Assistant Professor of Accounting Department, Qazvin Branch, Islamic Azad University, Qazvin, Iran

Ali Badi'zadeh

Assistant Professor of Management Department, Qazvin Branch, Islamic Azad University, Qazvin, Iran

Abstract

The current research is to present an applicable and suitable model for the financial resilience of entrepreneurial businesses with a risk management approach. This research aims to create a model to achieve and create the necessary platforms to create a culture of financial resilience in order to lead them to manage the risk of entrepreneurial businesses. The methodology used in this research is qualitative. In which the ground method of foundation data theory is used. That by using the opinions of subject matter experts and interviewing 10 experts in this field and using the snowball method until reaching the theoretical saturation stage in order to identify the effective factors in formulating the desired pattern and model of the research using open coding, central and selective has been discussed. In the end, the results of this research lead to the presentation of a model for financial resilience in entrepreneurial businesses, which has been developed and presented in the direction of financial resilience and risk management in entrepreneurial businesses, as well as the conceptual model of the research. From the results of the current research, the most important activities in the sectors such as designing discovery mechanisms and creating financial resilience of entrepreneurial businesses; redesigning financial resilience processes; Creation of creative innovation processes in financial resilience; Creating a culture of using new technologies and the desire to innovate in the implementation of financial resilience is in the direction of financial resilience.

Keywords: Model presentation, financial resilience, entrepreneurial businesses, risk management, qualitative method